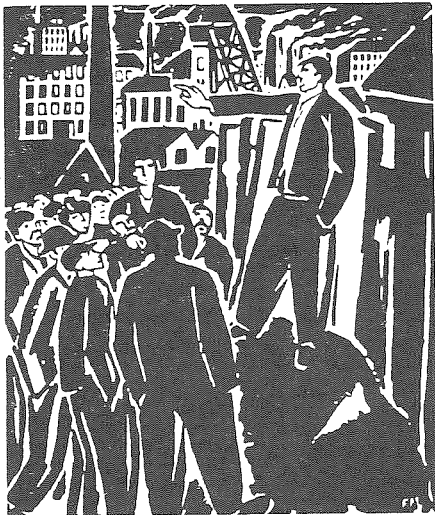

taja kritikoit Ahmavaaran näkemyksiä, ei hän nähdäkseen ole onnistunut välttämään sen positivistisia ja luonnontieteellisiä tendenssejä.

Kuten on nähtävissä, suhtaudun erittäin kriittisesti eräisiin tämän väitöskirjan premissihin ja argumentointitapoihin. Kaikesta huolimatta se käsittelee haastavalla tavalla eräitä tieteen-alamme keskeisiä kysymyksiä. Se ilmentää käsiteltävien filosofisten ja historiallisten aiheiden laajaa hallintaa ja sen ilmaisu on vaikuttavan varmaa englantia. Kunnioitan suuresti sitä älyllistä tasoa, jolla argumentointi on suoritettu, eikä minulla ole epäilystäkään suositella tiedekuntaa hyväksymään tätä väitöskirjaa yhteiskuntatieteen tohtorin arvoon oikeuttavana opin-näytteenä.

(Suom. JH)

Frans Masereel: Agitaattori

* * *

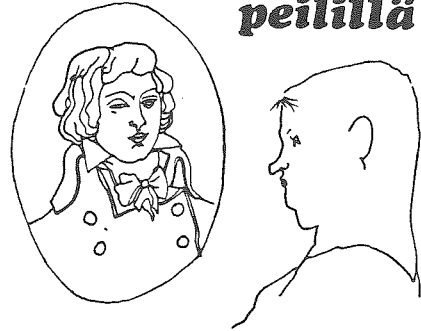
OIKAISU

Introdusoimme viime numeron kolmossivulla uudissan *joukkotiedos* Irja Idmanin & Timo Uusituvan artikkelin otsikossa. Tämä ei ollut tarkoitus. Artikkelin oikea nimi on *Terveysvalistus joukkotiedotuksessa. Yritelmä.*

Latomo oli lisäksi onnistunut sekoittamaan saman artikkelin sivun 15 yläpalstojen järjestyksen ja on saanut tästä asiaankuuluvat terveiset.

Toimitus

peilillä

peilaten

NARSISMIN kulttuurin kriitikko Dan Steinbock, joka edellisessä kirjassaan ilahdutti lukijoitaan ainakin tyylikkäällä kriittisellä analyysillä nuoriselokuvasta *Lauantai-illan huumaa*, on nyt pureutunut *Ankkalinnan* yhteiskunnalliseen ontologiaan. Analyysi sisältyy lukuna Steinbockin uuteen kirjaan *Narsismin fasismi - vapautus eko- ja urbaani fasismin kourissa*. Totuttuun tapaan totaalisen kriittinen analyysi pyrkii paljastamaan Disneyn sankareiden kotikaupungin suoranaiseksi narsismin kulttuurin kehdeksi omalaatuiseksi väärityneine ihmissuhteineen. Jostain syystä vain Lauantai-illan huumaa analyysille ominainen tuoreus jää nyt puuttumaan.

Lieneekö vika ehkä tyypillisesti narsismin kulttuurin kyllästävässä ja historiattomasti aina jotakin uutta rauhottomasti kaipaavassa lukijassa?

Vai onko vika loppuun kalutussa aiheessa? Eri-tyisesti Ariel Dorfmanin ja Armand Mattelartin kuuluisaan Ankkalinnan kartoitukseen (*Kuin kaaku Luetaan*, Love Kirjat 1980) tutustuneet lukijat saattavat pitää Steinbockin analyysia tämän kuuluisan edeltäjän puutteita tosin aiheellisesti ruotivana, mutta kuitenkin oudon raskassuhteisesti sen ehdoilla etenevänä ja jopa edeltäjän teesi-estien mestaroimisena. Olisiko niin, että narsismin kriitikosta näin paljastuikin yllättäin narsismia edeltävälle nk. anaalis-autoritaariselle luonne-

rakenteelle tunnusomaisia päällepälmärin piirteitä? Näinkö viekas on kapitalismin dialektiikka luonnerakenteiden alueella - vai päätoimisen kulttuurikriitikon luonnenaamostako on kyse?

* * *

TOIMITTAJIEN KOULUTUS on tunnetusti ikuinen, siis ratkaisematon kiistelyn aihe. Kyse ei saamiemme tietojen mukaan ole ainoastaan työn ja pääoman välisestä ristiriidasta, vaan myös eri pääomilla on tässä asiassa oma päänsä.

Päätoimittaja Laatikainen on laatinut oman laatikkomallinsa, jota lyhyesti selvitellään toisaalla tässä lehdessä. Hänen suunnitelmansa nimenä on journalisti-instituutti, jossa harjoittelevien teoreettisesta kurssituksesta vastaisi Alkio-opisto.

Tavallisesti luotettavien lähteiden mukaan vahvemmillä on kuitenkin ns. liiton malli, jota on kokeiluluonteisesti jo alettu soveltaakin. Mallin avainsana on Tähtireportteri.

Tähtireporttereiden siivilöinti aloitetaan jo peruskoulun yläasteella ja lukiossa, jossa opiskelijat *äänestävät* koulunsa ehdokkaan tällaiseksi suureksi tähdeksi, jollaisia kaikki aikuiset lehtimiehet ja -naiset ovat. Menetelmä on siis kansanvaltainen.

Äänestystulos ei kuitenkaan sellaisenaan päde, vaan väliin tulee terve kontrolli: äidinkielen opettajat valitsevat eniten ääniä saaneiden joukosta *sopivimman* tähtireportteriehdokkaan. Tällä tavoin teroitetaan sellaisia tärkeitä periaatteita kuin että ei vapautta ilman vastuuta ja että kuri olla pitää.

Viimeinen porras on sitten Sanomalehtien Liitto, jossa tieteellisin menetelmin - eli käyttämällä länsisaksalaista, erehdyttävästi betonimyllyä muistuttavaa laitetta - *arvotaan* lopulliset neljä onnellista. Tällä tavoin pyritään vahvistamaan yleistä luottamusta yhteiskuntaa tunnetusti ohjaavaan ns. näkymättömään käteen.

Tähtireporttereiden elämäntehtävänä on sitten haastatella yhteiskuntamme isosilmäisiä ja kenkätekeviä eli tunkeutua suoraan perustaviin prosesseihin.

Onnittelemme voittajia.

* * *

OOLANNIN sota oli kauhia jo silloin kun laivat oli puuta ja miehet rautaa. Nyt ovat laivat rautaa, ja laivanvarustajat pelkäävät paperia. Ja Oolannissa soditaan jälleen...

Tidningen Ålandin päätoimittaja Hasse Svensson sai potkut huhtikuun lopulla ja hänen puolestaan tukilakkoilleet toimittajat Kukanpäivänä. Mikäli eroja myöntänyt lehtiyhtiön johtokunta jatkaa johdonmukaista linjaansa on seuraava vaihe lukija- ja tilaajakunnan erottaminen... Ahvenanmaalla taistelevat keskenään sanomisen ja ilmoittamisen vapaus. "Elinkeinoelämän etuja vahingoittaneet" on pantu järjestykseen, suut tukittu. Erotettujen toimittajien mukaan "(m)eille sanottiin, ettei Åland-lehden kirjoituksia voida alistaa esimerkiksi Julkisen sanan neuvoston punnittaviksi, koska JSN ei tunne Ahvenanmaan erikoisolosuhteita. Åland-lehdessä *ei hallituksen mukaan voida noudattaa yleisiä lehtimiesetiikan sääntöjä*, vaan Ahvenanmaalle *sopivaa etiikkaa*, jonka jokaisen on tunnettava itsessään" (HS 13.5.1981, kursivointi Tiedotustutkimuksen).

Ålands Tidnings Tryckeri Ab:n johtokunta on siten ryhtynyt valmistamaan omaa *OOLANNIN LEHTI-ETIKKAA*. Jäämme odottamaan tarkempia nautintaohjeita, vaikka kyllä näissä mantereen myrkyisäkin riittää nieleskelemistä.

* * *

KENESTÄ Kilpailu koululaisille

TÄHTIREPORTTERI?

Haastatré kilpailu. Tule mukaan. Valitse ehdokkaasi. Valitse isosi. Työt eivät loppoonkään kupoiksi. Anna se sitten äidinkielen opettajillesi.

Kilpailuun kutsutaan kaikkien peruskoulujen yläasteiden ja lukiossien oppilaat. Äänestys onnistuu koulussa ehdokasta tähtireportteriksi. Sellaisia oppilaita, jotka mielestäsi on hyvä kirjoittaja ja mikäli tähän. Usein sanomalehdessä joku haastatella. Huomaa, mistä on kysymys. Eikä löykin pyrit haastattelemaan jotain henkilöä, tekemään hänestä sanomalehti-uutisen ja olet näin sopiva ehdokas itse kilpailuun.

Saatuasi ilmoituskupongi äidinkielen opettajasi valitse eniten ääniä saaneista sopivimman tähtireportteriehdokkaan. Jokaisesta koulusta osallistuu arvontaan yksi ehdokas. Arvonta tapahtuu Ahvenanmaan valituksien 20.3. Arvontaan tulokset julkaistaan sanomalehdessä 2.4.

Sellaisia, jotka ilmoittivat tällaisesta haastattelusta pääministeri Haastattelun saa kirjoittaa ihan itse sanomalehdessä varten. Lisäksi oppilaat saavat tutustua suuresti sanomalehtiopintoon ja nähdä, miten sanomalehti tehdään.

Valitset neijä "tähtireportteriksi" saatat kokoa mielenkiintoisen ja hauskan matkan. He saavat kokeilla millä tavalla olla reportteri ja tehdä suuria haastatteluja. Sellaisia, jotka ilmoittivat tällaisesta haastattelusta ja josta puhuvat. Menä ja tulla, vaikka tämä anna voittoa kimmokkeen jolla armita valittu.

Sanomalehtien Liitto
Tidningsarnas Förbund

Anna tämä kuponki äidinkielen opettajillesi.

Sanasi pätevät tänäänkin — JOHAN VILHELM

Olit sanomalehtimies. Olit suomalainen — ensimmäisiä, joka ryhtyi taistelemaan suomen kielen puolesta ja kohottamaan kansallishenkeämme. Esiitit kirjoituksissasi voimakkaita kannanottoja suomalaisuuden ja vapaan sanomalehdistön puolesta. Perustit itse lehtiä ja olit mukana useissa muissakin lehdissä nasevilla kirjoituksillasi. Tiesit, että vain sanomalehdistön avulla tieto pystytään levittämään kautta maan ja näin vaikuttamaan koko kansaan.

"Johdonmukainen, luotettava ja rohkea sanomalehdistö ei kohtaa mitään esteitä. Sana on kaikkein nokein ase", sanoit perustamassasi Saima-lehdessä vuonna 1846. Samana vuonna lehtesi lakkautettiin. Mutta sanasi pätevät tänäänkin — eivätkä sensuurit enää lakkauttele meillä sanomalehtiä.

"Kirjallisuuden piirissä ei ole mitään, mikä voisi tehokkaammin elähdyttää ja ravita tiedon ja sivistyksen harrastusta kuin sanomalehdistö. Sen vaivaton ja nopea leviäminen, sen edullisuus antavat sille tehon, jota ei ole millään kirjallisuudella. Mutta suurimman vaikutuksensa se saa siitä, että nykyhetki on ihmiselle kaikkea muuta tärkeämpi", sanoit toistasataa vuotta sitten. Nyt lukee jokainen suomalainen sanomalehteä.

"Mittä vilkkaampi yleisön lukuhalu on, sitä suuremmaksi kasvavat sen vaatimukset. Lisääntyvän kilpailun ja keskinäisen arvostelun täytyy myös kannustaa sanomalehden toimituksia yhä parempiin ponnistuksiin", sanoit vuonna 1847 — ikinäkään tämän päivän toimittajille. Sinä, Johan Vilhelm Snellman, olit aikasi edellä. Sanasi pätevät silloin, mutta ne ovat yhtä ajankohtaisia tänään. Teit työtä tulevan Suomen puolesta katsomalla tulevaisuuteen. Siinä oli ideasi.

Sanomalehtien Liitto kiittää maamme sanomalehdistön puolesta Sinua nimipäivänäsi 6.4. suuresta elämäntyöstäsi, Johan Vilhelm.

Sanomalehtien Liitto

Sanasi pätevät tänäänkin — JOHAN VILHELM

Olit kriitikko. Kosmopoliitti — ensimmäisiä Suomessa. Jo vuonna 1844 osasit varoittaa sellaisesta sanomakirjallisuudesta, "joka ainoastaan koettaa tyydyttää joidenkin utuukseen yleistä ikkävöimistä... joka uutisikseen etupäässä valitsee mitättömyyksiä ja yksityisyyksiä sekä täyttää palstansa vanhoilla pilajutuilla uusien puutteessa, joka tänään lisäksi latelee senlaatuista löyhäpohjaista kertomuksia, jotka hetkeksi ärsyttävät uteliaisuutta, mutta eivät tee mieleen mitään pysyvää vaikutusta, joka tällävään laiminlyö kaikki sekä kansakunnan onat että yleisinhimilliset yleiset harrastukset, koska muka lukeva yleisö on niistä välinpitämätön, jolla sellainen lehti puolustaa velttouttaan."

Jo tiesit syynkin, miksi keskustelun paikan on ottanut kertoelu: "...lehti on ansiota tavoittelevan hengen lapsia ja... jokainen rivi, joka ei ole sovitettu suuren lukijajoukon oikkujen mukaan, on ansiolle masta vilva. Hän tietää, mitä sanoa, kun selittää olevansa riippuvainen noista oikkuista ja ennustaa varmaa kuolemia niille lehdille, jotka eivät "kertoele"."

Meidän päivämme vaihtoehdot olivat jo vuonna 1862 nähtävissäsi: "Jos voitaisiin sanoa: se mitä kirjapainot tuottavat, tarkoittaa ainoastaan ihmisten valistamista ja jalostumista, totuuden ilmi saattamista, yhteiskunnallisen järjestyksen ja lainkuullaisuuden tukemista, isänmaallisuuden virittämistä yhteisiin ponnistuksiin isänmaan eduksi... Mutta ei voi kukaan, vastoin selviä tosi-asioita, semmoista väittää. Päinvastoin: oman voiton pyyntö, kaikki inhimilliset hionat ovat anastaneet kirjapainon; jopa on moni vapauden ritarina pidetty mies huomattu pelkäksi kurjaksi maantierosvoksi, joka nostaa palkatun kynänsä rehellisiä ihmisiä vastaan, kokeaksensa heidän kukkaroihansa."

Johan Vilhelm, puhuit meidän ajastamme, tänäänkin päivän sanomistosta. Turhaanko? Meillä on Sinun sanasi nähdä laajemmin. Meillä on sama kriittinen tehtävä.

Tiedotustutkimus tunnustaa maamme tiedotustutkimuksen puolesta Sinut, Johan Vilhelm, merkki vuotenasä 1981 niiden hilien lämmittäjäksi, jotka pitämme polttavat.

TIEDOTUSTUTKIMUS